

Sylan «bak» Sylstationen - en tur fra Storsjön til Selbusjøen

Av Erik Stabell

Jeg tar skrått ned de bratte moreneryggene. Jeg krongler meg gjennom områder med storsteinsur og tar ned bakker med løs grus og stein fram til den flate dalbunnen i Gröndalen. Den permanente vinterstakinga går ikke lenger i denne bratte morenelia. Den ble lagt om etter Anaris-ulykka i februar 1978 da åtte mennesker omkom her. Det var her i den golde og storsteinete dalbunnen de ble overrasket av kraftig vind og søkte å grave seg inn i den sparsomme snøen. De fleste var ungdommer. En overlevde med store frostskafer. Han greidde å ta seg over til Lunndörrestugan ca. 5 km herfra da vinden spaknet etter de to døgnene fra torsdag 23. til lørdag 25. februar.

Når jeg tar innom stedet er det sommer og varmt. Det går likevel an å se for seg hvordan det var da de to gruppene på totalt ni personer i 15 kuldegrader, kraftig og økende vind og snøfokk søkte å finne ly mellom steinene og hvordan situasjonen over de to døgnene kunne utvikle seg til den store tragedien. For oss som driver og går en del i fjellet både sommer og vinter blir besøket på et slikt sted en alvorlig stund, kanskje en viktigere del av turen enn jeg hadde tenkt.

«Mot kvällen råder full snöstorm - man förstår att det är allvarligt. I den stenbundna terrängen gräver man en bivack - snödjupet är bara omkring 80 cm.» Tegnning Rolf S. Lidén, hentet fra «Friluftsrämjandets fjällmaterial.»

Denne ulykka er ikke noe tema for denne artikkelen. Men det var Anaris-ulykka for 20 år siden som gjorde at jeg først ble oppmerksom på hvor langt Sylan strekker seg østover mot Storsjön og Östersund. Anarisfjällen og områdene østover til Oviksfjällen ble da et turmål. Likevel tok det nær 20 år til jeg fikk gått turen i dens fulle utstrekning fra Bydalen ved Oviksfjällen, gjennom Anarisfjällen, forbi Härjångsfjällen, gjennom sentrale Sylan og fram til Selbu. Jeg gikk her alene til fots i juli i 1996. Vi var flere som tok turen i påskea 1997.

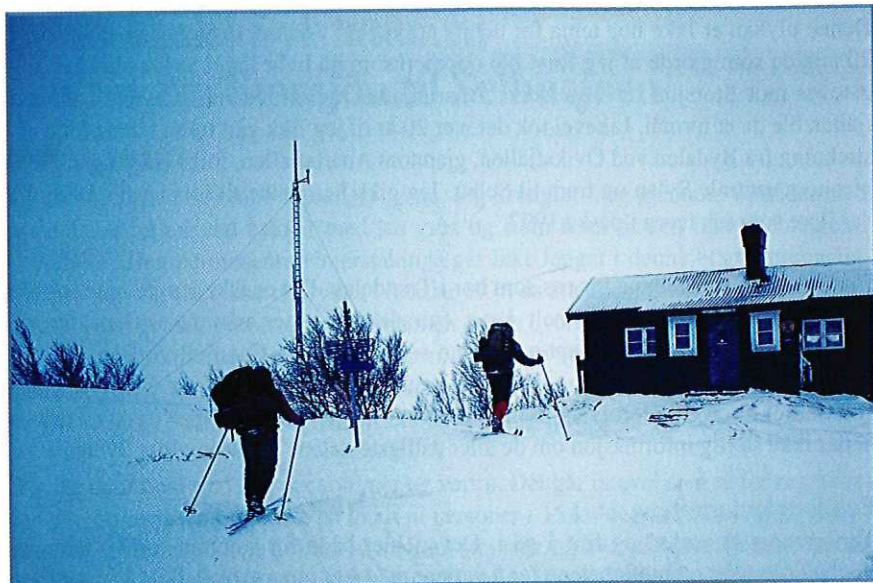
Dette er et av nærfjellene for oss som bor i Trøndelag. Det er ikke lenger med tog fra Trondheim til startpunktene helt i øst enn det du reiser når du skal på tur på Dovrefjell. Likevel er det knapt nordmenn som går i dette fine fjellområdet. Mange har vel vært på Sylstationen og Blåhammarstugan såvidt over grensa. Noen har kanskje startet turen fra Storulvån. Men få har vært lenger østover. Og svenskene driver heller ikke særlig informasjon om de aller østligste delene av turområdet Sylan.

Fint lettgått turterreng

Turterreng er variert og fint å gå i. Det gjelder både for sommer- og vinterturer. Fjellet er lettgått og mulighetene for å variere med å ta turer over fjell, rygger og toppe utenom merkinga er mange. Terreng er gjennomgående slakt og tørrere enn i Sylan på norsk side. På mange av dagsetappene mellom hyttene kommer du ned under skoggrensa. Men stort sett går du i snaufjell. Fjellmassivene når opp i fra 1400 til vel 1600 meters høyde, Storsylen er på 1762 meter. Avstandene mellom hyttene er gjennomgående moderate. De er fra 15 til 20 km lange og ville vært satt opp som fra fire til seks-timersturer i Norge. Turene passer altså godt for dem som liker å gå i snilt

Oversiktskart med hytter og ruter fra Hallen/Bydalen i øst til Kvittfjellhytta/Stjørdal i vest. Kart Tore Angell-Petersen.

Anarisstugan er den østligste og minste av Svenska turistföreningens hytter i Sylan.
Foto Erik Stabell.

fjellterreng med rimelige dagsmarsjer med god tid til lange raster eller avstikkere over rygger og topper. På lett vinterføre går det greit å ta to etapper mellom hyttene pr dag.

Særlig i området fra Anarisstugan til Lunndörren har landskapet en spennende geologisk historie. Her er løsmasseavsetninger som godt illustrerer hvordan is og vatn arbeidet for noen tusen år siden. Selve Lunndörren dannet utløpet fra en stor isdemt sjø. Både sommer- og vintermerkinga mellom Anarisstugan og Lundörrstugan går nå gjennom terrenget med de interessante løsmasseavsetninger, bl a løsmassehaugene kalt Pyramiderna. Brox og Hannebergs bok om Sylan fra 1988 gjør ellers godt greie for dyre- og planteliv og fiskemuligheter.

Hyttene er gjennomgående selvbetjente med vakt i perioden fra februar til slutten av april og i sommersesongen. Vakta selger mat. Utvalget likner ganske mye på hva vi nordmenn er vant til fra selvbetjente hytter. Anarisstugan er ei lita hytte på 10 senger, mens de fleste andre hyttene på svensk side har fra 30 til 50 senger. Sentralt i Sylan ligger Storulvån og Blåhammarstugan som er betjente hytter og Sylstationen som er en meget stor selvbetjent hytte.

Løsmasseavsetningene i Gröndalen mot Pyramiderna. Stedet for Anarisulykken ligger til venstre litt lenger oppe i dalen. Foto Erik Stabell.

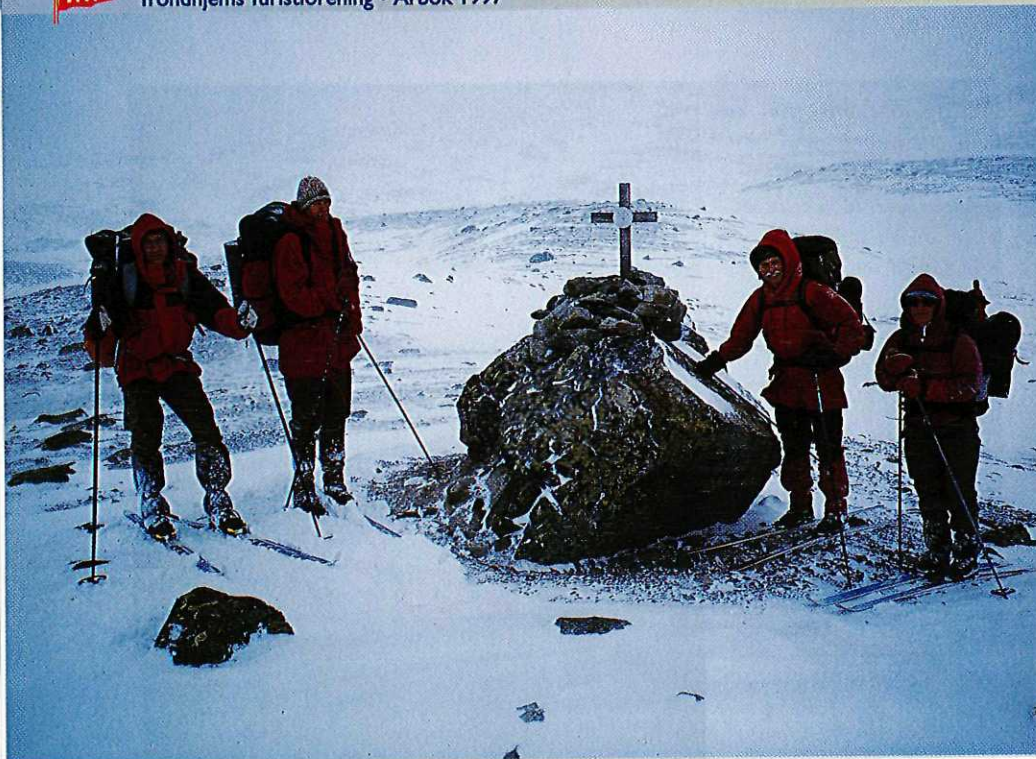

Adkomst helt i øst

Fra Trondheim går det tog morgen og ettermiddag som korresponderer med tog østover fra Storlien. Tar du toget til Östersund, går det buss derfra opp i Bydalen. Men det er mye raskere å gå av toget på Mattmar, omtrent midtvegs mellom Åre og Östersund, og ta drosje om Hallen til Bydalen. Drosje bestilles fra Hallen. I Bydalen er det flere overnattingsmuligheter.

Fra Bydalen ligger rutene på rekke og rad rett vestover mot norskegrensa:

- Anarisstugan,
- Lunndörrstugan,
- Vålåstugorna,
- Gåsenstugan og
- Sylstationen eller Storulvån og Blåhammarstugan.

Ved minnesmerket for Anarisulykka. Foto Erik Stabell.

Fra Sylstationen går ruta videre inn i Norge til Storerikvollen, Ramsjøhytta og om Schulzhytta til Selbu. Det er denne ruta jeg vil anbefale. Går du én dagsmarsj pr. dag, tar den en full uke med bruk av begge helgene.

Vil du gå ruta helt ut til Stjørdalen, fortsetter du fra Schulzhytta om Prestøyhytta og Kvitfjellhytta til Hergra. Da har du holdt på i 11 dager om du har tatt en dagsmarsj pr dag. Fra Vålåstugorna eller Gåsen kan du ta sørvestover til Helagsstugorna og dreie sørover om Fältjägerstugan og Tännaldalen til Femundsmarka. Fra Sylstationen eller Helags kan du ta om Nedalshytta, Stugudalen og Kjølhytta til Nordpå.

Om du ikke vil starte helt i øst, er det greit å ta toget til Undersåker, rett øst for Åre, og ta drosje herfra til Vålådalen. Fra Vålådalen går rutene sørover til Lunndørrstugan, sørvestover til Vålåstugorna eller vestover om Stendalstugorna til Gåsenstugan. Ved start i Vålådalen er det en grei fire- til femdagers vinterferie- eller påsketur vestover til Selbu eller Tydalen, om du får lett føre og noen dager kan ta et par korte sommerdagsmarsjer på en dag.

Stalovollekåtan på ruta mellom Anarisstugan og Lunndørren. Foto Erik Stabell.

Sylan er i utstrekning et av de største fjellområdene vi har. Totalt er det ca. 30 turisthytter og overnattingssteder som ligger i eller ved området, omtrent likt fordelt mellom Norge og Sverige. Både når det gjelder utstrekning og antall overnattingssteder kan Sylan sammenliknes med Hardangervidda. Mens du kan trenge 11 dager på å gå en tur fra øst til vest, må du ha mer enn tre uker på deg for å nå over hele området.

Kart og informasjon

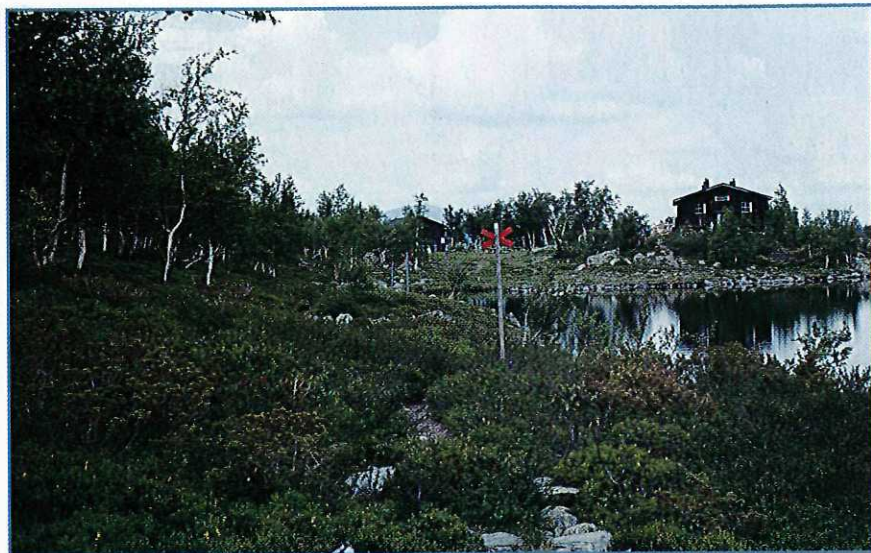
STF har informasjonsmateriell som bl.a. opplyser om turistforeningshyttene og overnattingsstedene i Bydalen. Ring STF's administrasjon ved Vålådalen turiststasjon for supplerende informasjon, bl.a. telefonnummer til drosjer. Trondhjems Turistforenings administrasjon har STF's informasjonsmateriell og selger svenske kart.

Kart:

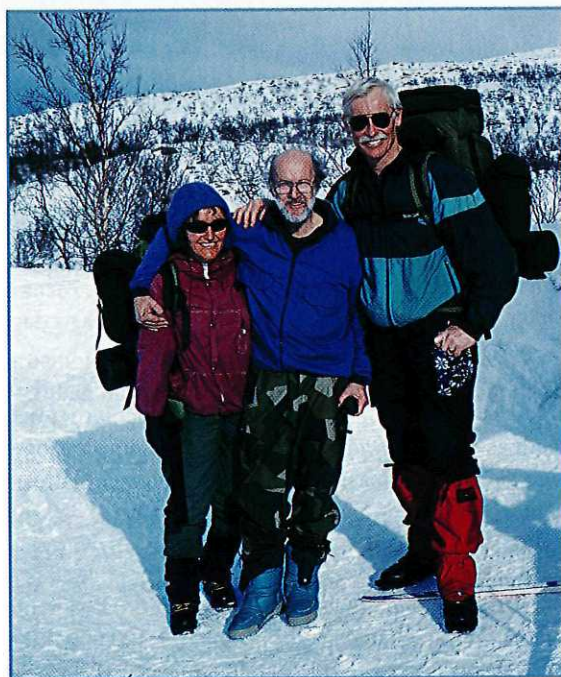
Åre - Bydalen - Hallen, 1:100.000, Liber kartor, blad Z7.

Storlien - Vålådalen - Ljungdalen, 1:100.000, Liber kartor, blad Z6.

Sylan - Sylarna, 1:100.000, Lantmäteriverket og Statens kartverk.

Lunndörrstugan ligger vakkert til ved Lunndörrstjärnarna.
Foto Erik Stabell.

Sten, den trivelige hyttevakta på Lunndörrstugan har tatt imot gjester her gjennom mange år. Foto Erik Stabell.

Vålåstugorna ligger fint til mellom Gruvsmällen og Vålåvalen. Foto Erik Stabell.

Snø og vind mot Vålåstugan. Foto Erik Stabell.

Statens kartverk kart i 1:50.000 på norsk side, bl.a. kartbladene Essandsjøen, Tydal og Selbu.

Litteratur:

Svenska turistföreningens årlige fjellhandbok.

Karl H. Brox og Peter Hanneberg, Sylene - store vidder, høye fjell, Gyldendal 1988.

Sylene og Trollheimen, Trondhjems Turistforening, 1994.

Roltdalen og Garbergelva, Trondhjems Turistforening, 1985.

Friluftsförbundet's fjällmaterial, Arne Pålsson, artikkel Anarisolyckan, redogjørelse över fjällolyckan i Anarisfjällen, Jämtland, den 23. - 25. februar 1978.

Sylmassivet dukker opp ved Gåsenstugan. Foto Erik Stabell.

Sylmassivet bak Storerikvollen og Essandsjøen. Foto Erik Stabell.

Turen mellom Ramsjøhytta og Schulzhytta kan tas over Ramfjellet eller Fongen. Foto Erik Stabell.

